

לקרוא את רשימותיהם ודיברי הפולמוס של גלויי הלב שבין הישע'נים הללו, אנשים כאותו משה כריוסף הגר או הלל וייס הפרופסור (לספרות עברית באוניברסיטת בריאלין), בביטאונים נקד דה, כרי להבין עד כמה קצה נפשם של אלה בתורה כתובת של קצפת" (דניאל שליט, שם) או כתבת שירור. לאומית" המסתפקת בשירור "שירים יפים". נמאס מהשירים היפים, כותב באתר חוברת דניאל ויינשטוב: נמאס מהשירים היפים שלכם. אין זו עת לשיר, זו עת מילחמה." ומי באמת יתפק ב"שירים יפים" כשהוא יכול לקבל איזון מילחמה "בריאה", כמו שנהוג לומר בעגה של מינו.

בוודאי לא כל אלה שנפשמם נקעה מתרבות הקצפת" הליברלית, הדמוקרטית — וגם התורנית, הציורנית, הישע'נית מלשעבר... אם רק בנקודה זו הצליחה האינתיפאדה הערבית לחשוף את המסווה מעל פני נקודות הנקודות שלנו, גם אז הצלחתה אינה מבוטלת. ערר "אוהבים" ו"בנים אבורים חוורים", יראי שמיים וחולמי חלומות, הוא דבר אחר. ואילו הנחיל הלא-קדוש הזה ההולך ונחשף לעיני כולנו בשנים האחרונות, שנות הטראנספר, הוא דבר אחר לגמרי.

קצף לאיקרוש

ואם כמתחילים ערממיים שכל קיומם והתי נחלויותיהם ברכי עורמה כך, קל וחומר בסופרים ופירחי סופרים, מבקרים ופירחי מבקרים שאינם יודעים דווקא כמי שמייטיבים לנצור את לשונם ולהסתיר את חשבונותיהם. וכך הולכת ומתגשמת אטיט תחיות נוספת שראתה אור ראשון במרור

בנימין גלאי: מרי שנרקב

זה לפני שלוש שנים: הופעתה של ברית, אמנם בלתי-מגובשת עדיין, של סופרים ומשוררים, מבקרים ומרצים במיכללות, שכל מה שמשותף להם היא השינאה, שינאה עיוורת ונקמנית, שינאה בורית ומתוסכלים את עמיתיהם הטובים מהם, שינאה פראים וזרים, צרי אופק ומוגבלי דימיון, שהם רואים בו, בגסטו ליכום, "קצפת של תרבות" בקצף תרבותי לאיקרוש שמקורו ברגשות אשר ספת הפסיכיאטר היא המקום היא להם בחברה מתוקנת.

וכך, כ"שטחים" שבין נעמי פרנקל תושבת לב חבורן הערבית ועד לאהרון מגד הנוצץ שבכ"כ בתפקידו כיושב-ראש אירגון הסופרים הביני לאומי פא"ן (ולשעבר), בין פנחס שדה חסיד הטיטר מלחמת-הלבנון, בין חנניה הכנא-היהודית, נושאת שם השואה לשואה, ועד לנפוליה הנאיר, ירחמיאלית מישור של בית נכשוני: הם ומרעיהם ובעלי בריתם באגודות-הסופרים ובמערכות-העיי תונים ובמישרי-החינוך ובמיכללות — מסתמנת בבירור רמתו הלא-מצודרת של "הכוח האחר", זה שסימנו — גם הפעם — האות השביעית כאלפבית שלנו וסימטמו כשם סיפרו הידוע של דן כראמוץ.

אחד מראשי הגוש החדש-הישן הזה — "חדש" ישן" שהרי ימיו, אחרי הכל, כימות הקינאה ושינאת החינם עלי אדמות בכלל ובקריית האמי ניות כפרט — התראיין לחוברת האחרונה של אפיריון, כתביעת הרצוף אף הוא אהבה כללית, סתמית מעט ובלתי-מחייבת, לים התיכון ולכל החי ונושם בו, וכן אהבה למיזרח התיכון ולהסתרות ולמישרי-החינוך המממנים אותו, ובעצם למי לא.

הנה בלב ליבם של דיברי האהבה המקוריים עם המתורגמים שתחת אותו אפיריון, מופיעים באחרונה גם דברים נביעים אחרת, שונה לגמרי: מסוג הרברים שעד כה היינו רגילים לקרוא רק

בנקודה או — למה לכתור זאת? — בכמה מבמר תינו הטיפרותיות והעיתונאיות הידועות כציבור. וכך כותב שם איש המעיד על עצמו — ובמידה זו של אמת עיקר כוחו — כי "כל פרוי הטוב הבשיל עד שנרקב", המשורר ובעל-הטורים בני מין גלאי, איש "התרבות המתקדמת" וילקוט הרעים" לשעבר, הקובל על כך שהפך ל"פאסה" (מי שהוא נחלת העבר, שאבר עליו הכלח) ודומה שהוא מבקש כיום להרים את תרומתו לילקוט הרעים" בלבד:

שאלה: ברשימות הפובליציסטיות שלך "על קפה הפוך" שבשנתי השחזות עט כגרזן על מה שנעשה פה. עמדותך היו לא חרימשמעיות. אולי אתה מוכן לנסח אותן שנית בצורה ברורה יותר? **תשובה:** אני נמצא כאמצע, בין הניצים של תנועת-העבודה, אפילו שעבודה היא כבר לא עבודה, והניצים לא ניצים. אני שונא יותר ויותר את שלום עכשיו ופחות את גוש אמונים. שלום עכשיו איכרו כל אוריינטציה, נשבר להם החלום הציוני. עליידי ההתקוממות בשטחים הערבים רק היוקו לעצמם. 60 שנה אני בארץ, עברנו שברים יותר גרועים מזה, לערבים לא יצא כלום, הם רק מנקרים את החוטם של עצמם. אני עוד זוכר את הימים שהיינו צריכים לנסוע מתלאיביב לחיפה — דרך העמק — בלוויית משוריינים. הטלוויזיה הורסת את המוראל שלנו, לפעמים אני מתפלל אם זו באמת טלוויזיה ישראלית. השרדנים מעבי רים אמירות דפיטיסטיות, ומתנהגים כ"אובייק" טיביים" במילחמה שבינינו ובין הערבים.

שאלה: בשיר שלך "אינגרס" (ובשירים אחרים) אתה מתחשבן עם טיפוס ה"קאפו" שהיה בגטו היהודי, והיום, בארץ, הוא מתהלך במיצנפת פרופסור-אינטלקטואל וחובט בבני עמו, מנשלי החלשים. מדוע יש לך התחשבות ארוכות עם האינטלקטואלים של הארץ?

תשובה: קראתי בעיתון על מישהו, בעל שם דומה, שהיה קאפו בעבר במחנה-הריכוז, ופירסמתי עליו את השיר "על קפה הפוך". מיד נזעק בנו והתלונן שהוא אינו יכול לצאת מביתו מרוב בושה, ואנשי מערבי התקשרו אלי בהולות וביקשו שאכחיש. ובכן, זה הרקע לשיר עצמו. אבל זה מה שיש לי לומר לסמרטוטים-נחשים-אינטלקטואל לים, שהולכים לספר בעולם שאנתנו כוכשים ומנשלים. בשבילי כולם קאפו כמו אינגרס. הם לא אינטלקטואלים אמיתיים, הם מווייפים. תס' תכלי על פלוני, פרצוף נפוח כאילו הקציפה אותו מכשפה מרשעת ופיו מפיץ חוכמה, או על חברו האחר — הם רוצים שלום יותר ממני? הם חלמו על מדינה יפה, ונשבר להם החלום הציוני? גם לי נשבר החלום הציוני. מעולם לא האמנתי שתהיה לנו מדינה יהודית שהיה בה (מרכזי) ועגונו, האחים לבית אריב, שלוש הנשים של דרך הניצוץ. יהודי שמעביר נשק לאש"ף, אפילו שידעתי שכל תנועה גדולה שיוצאת לדרך, עתידים להיות בה גם טובים וגם מזיקים.

שאלה: האם אתה מריד?

תשובה: כן, בעניינים האלה אני מריד, אבל בדברים אחרים, אני מסתובב בשכונה שלי, רואה פה צץ בית, שם גן ציבורי, אלה ממלאים אותי מתיקות.

שאלה: בשיר "במטוס החטוף" אתה אומר: "אני האיש שכל פרוי הטוב הבשיל עד שנרקב, אך לא נקטף... ומסיים: "צופה אני בדור שאין בו עוז: נושק ככל פה סופומר או אינטלקט טואו". למי מופנים הדברים?

תשובה: אני, למעשה, מתאר מטוס שנתפס עליידי מחבלים והורד בכננו. אני אומר בלעג "מלומדים", "סופומר" ו"אינטלקטואו", מין איני טלקטואלים, חצי איריטיים. זה מה שקרה, לדעתי, לשירה של בני הדור שלי. באה קבוצה של משוררים, שבכוח הפירסומת ויחסי-ההיכור הם, פשוט, חטפו את המטוס של השירה ומחויקים מעצמם. לי אין סבלנות אליהם. אבל משוררים בני דורי ראו שמשוררים אלה מתקדמים בכוח, הצטרפו אליהם, התחברו, התחנפו, אני כבר 30 שנה אינני משתתף אתם, אינני כותב להם, הם אינם מעניינים אותי. אני מביט עליהם בכוח, כי הם נוסקים בכל פה. כמוהם כל הפרופסורים לספרות הם סופומורים. כותבים על שירה, ואינם מבינים שירה. אבל כך זה בכל מקום: מעלים את הקטנים והננסים ומנמיכים את הטובים.

שאלה: כיום כמעט ואינך כותב שירה. בשעתו כתבת מחזות, ספרי ילדים, רומאן. מה קורה איתך עכשיו?

תשובה: כשהייתי צעיר, כתבתי שירה. היום אני כמו אופה. פעם אופה לחם, פעם כעכים, עוגות, לחמניות. אני עושה מזה ומזה. המחזות שלי נכתבו בתקופה של ניפוח מיתוסים, בתחילת הגל של אנטי-הפלמ"ח. היו בהם אהבת ישראל ופטרויוטיזם. הם הוצגו ונגמרו. אחר-כך עלו חנוך לזין ומחזאים מודרניים, ואני הפכתי לפאסה... יש

שמואל בונים: השחקנים עצובים

והתנבא שבין המשוררים הצעירים, ששיריהם הושמעו במהלך הערב, יקומו, או שלא יקומו, משוררים בשיעור-קומה דומה. בכלל, החלטתי שהגיע הזמן להסב מחדש את תשומת-הלב אל השירה שנחלקה באחרונה הצידה מפני הגל הגדול של הפרוזה, אמר.

הכוונת טובות אבל איך מגשימים אותן? כיצד עורכים ערב המוני ממין זה, שלא יבייש את משתתפיו, שלא ירדים את הקהל, שלא יברח אותו מן האולם אל תוך הלילה? המשורר צביקה שטרנפלד, שבגורלו המר נפל להיות אחרון הקוראים, הפיח מעט רודחיים בקומץ האנשים שנותרו כאולם: "אפשר להתמתח, רבותי". אחר כך קרא ארבעה שירים יפים שכתב. אבל לא רבים נותרו כדי לשמוע. המארגנים אמנם טרחו והזמינו להקה בשם "גופת" (שתי גיטרות חשמליות ותופים) אשר ניגנה ברמה סבירה והצלילה, בה פוגתו שבין השירים, לחולל תמזים במצב-הרוח: גם שחקנים מיקצועיים הוזמנו כדי לקרוא משיריהם של וולך והורביץ, ובכל זאת הסתיים הערב בתחושה של התמצה. השאלה "כיצד קוראים שיר" נותרה ללא מענה. מרבית המ"ג גישים" הסבו לשיריהם נזק רב. היו שרעדו כעלים נידפים והיו שהפגינו ביטחון-עצמי תמוה. שתי צעירות (האחיות לבית שחור) הפכו כל "שיר" ל"סמך", הרגל המעניק לעיתים לווייתחן לבצעו, בתנאי שהוא צעיר עוד יותר ואינו מקרין. שמתו לב שכמה משוררים היטיבו לקרוא משיריהם. היה שם משורר בעל קול ראדיופוני, אלא שהיה עלי לעצום את עיני בעת הקריאה כדי שלא אראה את השימוש המיותר שעשה בגופו.

שיר דורש התייחסות מיוחדת כשהוא מוכא לפני קהל שמעיים. זהו יצור שנוכל בתדרי-חרדים. חשיפתו כפומבי דורשת מיומנות וכי שרון. איך קוראים שיר? יונה אליאן, גרעון שמר ומוטי בהרב קראו את השירים הקצרים בצורה מרשימה עד סבירה, אולם כשהיה עליהם להגיש שיר ארוך, התעורר בהם לפתע יצר המישחק; להט מלאכותי, רצון לשכנע ולשאת חן ונטיה מופרות לדרמטיזציה איפיינו את קריאתם הגרועה.

אולי כדאי לזווג ערבי קריאת שירה שבהם יהיו הקוראים — אנשים אוהבי שירה המאמינים כי נישנו כבישרון לעשות זאת. הקהל יתבקש לבחור את המוכשרים מביניהם. כך יקבע הוא מי יקרא שירה לעתיד לבוא.

הצפייה שיקומו בארץ בעתיד הקרוב יוצרים גדולים שהם גם קוראים מחוננים מותרת ואינה מעשית.

■ שירה בין

נתק של דור. שום מחזה שאכתוב היום לא יקלט. היום, הראש של הדור אחר: וידיאוקליפ, זמרים, שחקנים. (מתוך ראיון שערכה אילנה עילם, אפריל 23)

דני רקק

ומה, מה באמת נאמר על אותו יוצר נודע בשערים, חבר ועד אגודת הסופרים שלנו שכל מעלליה ומחלליה מסובסדים בכספי משלם המיסים הישראלי, גיורא לשם שמו ותארו כיש ראל, הכותב בחוברת הקודמת של אותה נקודה, כי נתן וך לא "נזרק" (כך) מאגודת הסופרים (רק) משום שמעולם לא היה חבר באותו מוסד יוקרתי? מה, מה באמת?

אולי רק זה, שאת כעיייתם של מבקרי-ספרות אניניים ממין זה (המדובר, כצפוי — אלא מה! — במשורר כושל ומתוסכל) מוטב באמת להפנות למחלקת-התברואה של עיריית תלאיביב, בעלת הפאטנט על מה שנודע באחרונה כקק-נוע.

ואולי נאמר אנתנו בלשון נקיה: רקק-נוע המצאה חיונית לימינו אלה לא-פחות ממכבש הדפוס, כמרומה, ימים משכבר. א. שפתון ■

ערבים בתלאיביב

שירה עכשווית

את השירה צריך להוציא אל הרחוב, הכרוז פעם מאיאקובסקי, גדול משורריה ה"מגוייסים" של רוסיה. מאיאקובסקי, אמן קריאת השיר, עשה שרות גדול למפהיכת אוקטובר כשהופיע עם שיריו לפני קהל נרגש. שלום עליכם היה עובר מריכוז יהודי אחד למשנהו, עומד על הבימה לפני עם ועדה וסוהף את שומעיו אל תוך ההומור העצוב והפיזיטו שלו.

דומה גם בישראל ניכר באחרונה רצון לחדש את המסורת הגדולה של הקריאה הפומבית — אולי בעיקבות הופעותיהם המרשימות של שניים מגדולי אמני קריאת השירה בזמננו, אלן גינסברג ויינגני יבטושנקו, שביקרו שניהם בארץ במרוצת השנה האחרונה.

הניסיון הטרי ביותר נערך בצווחא עם הופעתה של חוברת חדשה של עכשווי. הערב נקרא: אל תוך הלילה" וגם נמשך אל תוך השעות הקטנות. עורך כתביעת הוותיק, גבריאל מוקד, שרואיין עליידי מוטי בהרב, עשה חשבון נפש קטן ויצא מרוצה מאוד מהישגיו במרוצת 30 השנה האחרונות. מוקד זקף לזכותו את פירסומם לראשונה של יונה וולך, יאיר הורביץ ומאיר ויזלטיר,